

*Slovensko muzejsko društvo*

vabi na



## **MUZEO FORUM**

v ponedeljek, 26. maja 2003 ob 11. uri

v

**ZVKDS - Restavratorski center**  
Poljanska cesta 40, Ljubljana

Tema

### **POMEN PREVENTIVNE KONSERVACIJE PRI ZAŠČITI KULTURNE DEDIŠČINE**

sodelovali bodo

*Mila Popović Živančević*, Narodni muzej, Beograd  
DIANA Center za preventivno zaščito

*Zoran Milić*, Narodni muzej Slovenije  
*Jana Šubic Prislan*, Goriški muzej Nova Gorica

Muzeoforum smo pripravili v sodelovanju z *mag. Jano Šubic Prislan*, vodjo Sekcije za konservatorstvo pri Skupnosti muzejev Slovenije

Muzeoforum vodi  
*Elizabeta Petruša Štrukelj*

**VLJUDNO VABLJENI!**

## PROGRAM

Ponedeljek, **26.05.2003**

11.00 – 12.30: **Mila Živančević Popović**: *Preventivna zaščita kot sistem ohranjanja kulturne dediščine* (predavanje)

12.30 – 12.50: odmor

12.50 – 13.20: **Zoran Milić**: *Spremljanje mikroklimatskih pogojev v prostorih Narodnega muzeja Slovenije*

13.20 – 13.50: **Jana Šubic Prislan**: *Vloga konservatorja v primeru naravnih nesreč* (predstavitev projekta *DIA ACTION*)

13.50 – 14.00: odprti forum in pogovor

*Kratek življenjepis*

**Mila Popović Zivančević**, muzejska svetnica-konservator prihaja iz Beograda, kjer je vodja DIANA centra za preventivno zaščito, ki deluje v okviru Narodnega muzeja.

Po stroki je arheologinja, diplomirala je leta 1973 na Filozofski fakulteti v Beogradu.

Strokovno se je izpopolnjevala v več konservatorskih centrih in institucijah za varstvo dediščine, v Vatikanskih laboratorijih, Istituto Central per il Restauro, v Viktorija in Albert muzeju v Londonu, Centru za konservacijo v Liverpulu, leta 1986 je opravila specializacijo v Oddelku za konservacijo v Britanskem muzeju v Londonu.

Kot arheologinja je delala na številnih arheoloških izkopavanjih in se ukvarjala z zaščito keramike na terenu, npr. na arheoloških najdiščih Divostin, Lepenski Vir, Vlasac, Pecka Bara in drugod.

Je članica več mednarodnih strokovnih organizacij, od leta 1999 predsednica Jugoslovanskega odbora ICOM in članica svetovalnega odbora ICOMa v Parizu.

Strokovna področja njenega delovanja so: področje arheološke keramike, posebno o konservaciji uporabne keramike, konservatorski problemi imitacij terre-sigillate, preučevanje starih tehnologij in procesov izdelave keramike in stekla, konservacija stekla, uporaba sodobnih metod in materialov v konservaciji rimskega in srednjeveškega stekla, pogoji ohranjanja arheološkega in umetnostnega gradiva v muzeju, izobraževanje strokovnega osebja na področju zaščite kulturne dediščine, preventivna zaščita kot osnovni princip zaščite kulturne dediščine in njeno implementiranje v muzeologijo. O svojih dognanjih in pogledih na stroko objavlja v jugoslovanskih in tujih publikacijah.

Leta 1995 je začela s projektom DIANA – Center za konservacijo, katerega je domislila programsko in izvedbeno. V letu 2002 se je posebno zavzemala za vključitev preventivne zaščite v novo strategijo razvoja Narodnega muzeja in vzpostavitev DIANA Centra kot nove organizacijske sheme v preventivni zaščiti kulturne dediščine.

**Predavanja**

*Preventivna zaščita kot sistem ohranjanja kulturne dediščine*

Strokovni pristop pri varovanju kulturne dediščine danes zahteva, da se mora zmanjšati in odpraviti vse rizike, ki bi utegnili privedi do njenega ogrožanja oz., da se z ustvarjanjem ugodnih pogojev hranjenja zmanjša ali celo prepreči destruktivne procese v okolju, v katerem se dediščina nahaja. Pristop pri varovanju kulturne dediščine ne prenese improvizacije, kajti ta resno ogroža njen obstoj in lahko povzroči nenadomestljivo škodo.

Celo v zelo pomembnih muzejskih okoljih in ustanovah je mogoče slišati, da je preventivna zaščita bolj razvita na nivoju teorije, da pa obstajajo določene težave na področju uporabe v praksi. DIANA Center istočasno razvija teorijo in prakso preventivne zaščite. DIANA Center poseduje znanje in energijo s katerima kaže, da je mogoče v vsakem okolju razvijati osnovne principe preventivne zaščite, prilagojene specifikam in raznolikostim. Danes je center prepoznaven sistem, ki ponuja resničen doprinos razvoju stroke.

Sistem preventivne zaščite je zasnovan na interdisciplinarnem teoretičnem in praktičnem izobraževanju, uporabi pasivne in aktivne konservacije, razvoju uporabnega raziskovanja, izdajateljski dejavnosti in obsežnem sistemu informiranja, odprtosti za javnost in dostopnosti vseh aktivnosti v zvezi z varovanjem, vzpodbujanju javnosti za skrb za dediščino, vzpostavljanjem mreže sponzorjev in donatorjev, razvijanju partnerskih odnosov med različnimi institucijami.

Narodni muzej v Beogradu z DIANA Centrom za preventivno zaščito to dejavnost primarno vključuje v novo strategijo svojega razvoja in s tem postaja eden od redkih akterjev njene uporabe v muzeološki praksi.

DIANA Center s svojim strokovnim delom kaže, da ima kulturna dediščina in preventivna zaščita univerzalen pomen in tesno povezuje vse tiste, ki se ukvarjajo z njeno prihodnostjo in obstojem.

Že v prvih začetkih, od leta 1996 so v programskih dokumentih Projekta zapisali, da varstvo kulturnih dobrin ne sme imeti lokalnega značaja, kako pomembno je, da zajema in obsega celotno kulturno dediščino in da se morajo sistemi varovanja vzpostaviti enotno za širšo regijo. V jasno definiranem pristopu, razviti metodologiji, skupni pripadnosti enotnim strokovnim kriterijem, dinamičnosti, vztrajnosti in entuziazmu se lahko prepoznajo nadaljnji koraki in cilji h katerim stremijo – DIANA Center kot regionalni center za preventivno zaščito.

### **Zoran Milić:** *Spremljanje mikroklimatskih pogojev v prostorih Narodnega muzeja Slovenije*

Vodja konservatorsko-restavratorskega oddelka v Narodnem muzeju Slovenije bo v predavanju predstavil šest vsebinskih sklopov: Kaj je klima v muzejskem smislu, Učinki RH in T na muzejske predmete, Medsebojni odnos RH in T, Zgodovina merjenja RH in T v Narodnem muzeju Slovenije, Uvedba elektronskega merjenja RH in T s sistemom TeleHum ter Predstavitev meritev in njihova interpretacija.

V NMS so začeli z merjenjem relativne vlage in temperature zraka že leta 1984. Nakupili so tedaj najsodobnejše in najzanesljivejše merilce vlage in temperature, ki so bili dostopni.

Investicija je bila relativno visoka in je spodbudila komentarje o smiselnosti takšnega nakupa. Ugotovitve po merjenjih so pokazale, da so mikroklimatske razmere za organsko gradivo še sprejemljive, za kovino pa dokaj slabe. Z adaptacijo muzejske stavbe ob koncu osemdesetih let je prišlo do drastične spremembe mikroklimatskih razmer. Z zaprtjem notranjega dvorišča in izgradnjo atrija, s sanacijo kletnih prostorov in zunanjih sten ter z uvedbo centralnega ogrevanja je prišlo do pravega mikroklimatskega šoka. Nanj v muzeju niso bili pripravljeni, stanje gradiva se je začelo spreminjati.

Z meritvami so nadaljevali, kljub temu, da niso mogli vplivati na spremenjene klimatske razmere. Nabavili so sodobnejše merilce RH in T japonske firme ISUZU, čeprav so še vedno delovali na klasičen mehanski način. V letu 2000 so nabavili sodoben elektronski merilni sistem, ki jim je olajšal vsakdanje spremljanje mikroklimatskih pogojev. Sistem se imenuje TeleHum in ga je izdelala ljubljanska firma Euromix d.o.o. Gre za elektronsko merjenje RH in T, radijski prenos podatkov ter računalniško zbiranje in obdelavo podatkov. Prednosti sistema so v zanesljivosti in dostopnosti podatkov, merilcev ni potrebno pogosto umerjati, podatke je mogoče statistično obdelovati. Pomembno je tudi, da je cena sistema na enoto merilca nižja od klasičnega, če je v uporabi vsaj deset merilcev. Takšne radijske merilne sisteme uporablja večina velikih evropskih muzejev in mnogo manjših. Njihov glavni dobavitelj je firma Hanwell s sedežem v Veliki Britaniji. Vsi drugi evropski prodajalci so vezani na njihov sistem. TeleHum izdeluje slovenska firma Euromix samostojno in je veliko prijaznejši od omenjenega Hanwellovega. Ker je TeleHum nov proizvod, so prisotne manjše pomanjkljivosti, ki jih ni težko tolerirati, še posebno, ker je boljši od Hanwellovega in ker gre za domači proizvod, v katerega je vgrajeno domače znanje.

**Jana Šubic Prislan:** *Vloga konservatorja v primeru naravnih nesreč, Projekt »DIA ACTION«, Razvoj učnega načrta za izobraževanje strokovnjakov za diagnosticiranje in interventne ukrepe pri restavriranju in ohranjanju kulturne dediščine*

V zadnjem času se strokovno delo konservatorjev-restavratorjev z aktivne konservacije vse bolj pomika na področje preventivnega delovanja. V ta sklop poleg pravilnega hranjenja spada tudi izobraževanje.

Namen projekta je bil razviti kurikulum za strokovnjaka oz. različne strokovnjake, ki bodo na področju varovanja in konserviranja-restavriranja kulturne dediščine delovali učinkovito in kompetentno, tako v primeru preventivnih kot tudi posebnih intervencij, ki so potrebne v izjemnih okoliščinah in ob katastrofalnih dogodkih, kakršni so npr. naravne nesreče in vojne. S projektom »DIA ACTION« so projektni partnerji želeli doprinesti k ponudbi programov izobraževanja in usposabljanja za strokovnjake na področju varovanja in konserviranja-restavriranja kulturne dediščine. Projekt je izvajalo mednarodno partnerstvo s pomočjo sofinanciranja evropskega programa Leonardo da Vinci II. V projektu je sodelovalo deset partnerjev iz Italije, Avstrije, Finske in Slovenije.

V okviru projekta so partnerji:

- pripravili nacionalna poročila in sintezo nacionalnih poročil o ponudbi izobraževanja in usposabljanja na področju restavriranja in konserviranja kulturne dediščine ter o obstoječi pravni urejenosti v primerih, ko je potrebno zahtevati, organizirati, usmerjati in izvajati intervencijske dejavnosti,
- oblikovali internetno bazo tehnologij in materialov, ki se lahko uporabljajo v primeru nujnih intervencij, z opisi in osnovnimi podatki,
- pripravili opise strokovnjakov, ki sodelujejo pri nujnih intervencijah in predlagali model sodelovanja različnih strokovnjakov in institucij,
- razvili program usposabljanja za vsakega izmed opredeljenih strokovnjakov,
- pripravili priročnik za organizatorje in izvajalce razvitih programov,
- organizirali zaključne konference projekta v vsaki izmed vključenih držav.

Projekt bo predstavila mag. Jana Šubic Prislan, ki je pri njem sodelovala s pripravo vsebin za intervencije na področju arheološke dediščine.